

Handläggare: Ann Gardeström
Telefon: 50825411

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU) - betänkande av Barnskyddsutredningen (s 2007:149)

Svar på remiss av SOU 2009:68

Bilagor

1. Sammanfattning av betänkandet

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Gillis Hammar

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Förvaltningen har fått i uppdrag att svara på remiss av Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU) (SOU 2009:68) – betänkande av Barnskyddsutredningen. Förvaltningen instämmer i huvudsak med utredningens förslag. Förvaltningen anser att förslaget om en sammanhållen lag för alla bestämmelser som rör skydd och stöd för barn och unga är bra och att förslaget till författning följer en logisk följd och är pedagogiskt upplagt. Förvaltningen välkomnar den tydliga förstärkningen av barnperspektivet och barns rätt till delaktighet som tydliggörs genom de föreslagna förändringarna.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen, Utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten-Liljeholmen och Kungsholmen för yttrande överlämnat remiss av Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU) (SOU 2009:68) – betänkande av Barnskyddsutredningen. Remisstiden sträcker sig till den 18 september 2009.

Hela remissen finns på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/129751>

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Ärendet

Barnskyddsutredningen har haft som uppdrag att se över bestämmelserna till skydd och stöd för barn och unga i socialtjänstlagen (2001:453, SoL) och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Utredningen fick som uppdrag att särskilt se över bestämmelserna och föreslå förändringar som rörde den sociala barn och ungdomsvårdens övergripande mål och ansvar.

Barnskyddsutredningens förslag

Samlad lagstiftning

Utredningen föreslår att en särskild lag som ska heta Lagen om skydd och stöd för barn och unga (LBU) införs. Utredningen menar att den nuvarande socialtjänstlagen ska finnas kvar som en ramlag för hela socialtjänsten. Utredningen föreslår att lagen ska träda i kraft tidigast den 1 juli 2011 för att ge tid till föreberedelser.

Mål och ansvar

Utredningen föreslår en ny definition av målgruppen som är socialnämndens särskilda ansvar; ”barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa”.

Svar på remiss av SOU 2009:68

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
Telefon 08-50825000. Fax 08-50855099
ann.gardestrom@saf.stockholm.se

www.stockholm.se

Utredningens uttalade syfte med definitionen är att göra en tydlig åtskillnad när det gäller ansvarsfördelningen, där huvudansvaret för barn och ungdomar som *fara illa* faller på socialnämnden men ansvaret riktade insatser till barn och ungdomar som *riskerar att fara illa* är delat med samhällets basverksamheter för barn och unga.

Barnets bästa

Barnets bästa föreslås vara avgörande vid alla beslut enligt den nya lagen.

Anmälningsskyldigheten

Utredningen föreslår att anmälan ska göras när någon misstänker att ett barn far illa. Utredningen föreslår att familjerådgivningen får en utvidgad anmälningsskyldighet så att den även omfattar en skyldighet att anmäla barn som bevittnar våld mot närstående.

Polisanmälan av brott mot barn

Utredningen föreslår ingen förändring av nuvarande bestämmelser.

Utredning av barns och ungas behov

Utredningen föreslår att det ska göras en omedelbar bedömning av skyddsbehovet när en anmälan kommer in, att denna ska dokumenteras och att ett ställningstagande till om utredning ska inledas måste ske inom 14 dagar. Vidare föreslår utredningen att socialtjänsten ska kunna avvakta en kortare tid med att underrätta vårdnadshavare om att utredning har inletts samt att socialnämnden ska kunna besluta om uppföljning om vårdnadshavaren tackar nej till föreslagna insatser. Även efter avslutad placering föreslås en möjlighet att besluta om uppföljning även om vårdnadshavaren inte samtycker. Utredningen föreslår också att det ska vara möjligt för socialtjänsten att genomföra samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke eller närvaro, under pågående utredning.

Barns och ungas rätt till bistånd

Utredningen föreslår att en särskild bestämmelse i LBU ska reglera barns och ungas rätt till bistånd. Utredningen föreslår att barn som har fyllt 15 år ska kunna få bistånd i form av öppna insatser för egen del även om föräldrarna inte samtycker.

Öppna insatser med eller utan biståndsbeslut

Utredningen föreslår att kommunen ska få erbjuda öppna insatser utan föregående utredning till barn, unga och deras familjer.

Kommunerna föreslås bli ålagda ett ansvar att bedriva uppsökande och förebyggande arbete och vara skyldiga att ha ett utbud av öppna insatser för att möta barns, ungdomars och föräldrars behov. Socialtjänsten har huvudansvaret för samverkan och för det förebyggande arbetet riktat till riskgrupper, det som kallas selektiv prevention. Utredningen stryker under att socialtjänsten inte får försumma sitt unika uppdrag att uppmärksamma barn och unga i utsatta situationer och utveckla kvalificerade insatser för dessa.

När det gäller insatsen kontaktperson, särskilt kvalificerad kontaktperson och kontaktfamilj vill utredningen införa ett uppföljningsansvar och möjlighet att inhämta registerutdrag.

Utredningen kommer fram till att låta mellantvånget enligt 22 § LVU finnas kvar i sin nuvarande form.

Familjehem

Utredningen föreslår en skyldighet för kommunerna att erbjuda utbildning till familjehem. Utredningen föreslår att bestämmelserna som rör privatplaceringar förändras och föreslår att uppföljningsansvaret för privatplaceringar tas bort. Utredningen pekar särskilt på socialnämndens ansvar för ensamkommande flyktingbarn och menar att deras behov alltid bör utredas och att stödet till dem bör utformas som bistånd.

Utredningen föreslår att privata verksamheter som tillhandahåller familjehemsvård och behandling ska bli tillståndspliktiga.

Barn och unga i samhällsvård

Socialnämndens uppföljningsansvar för placerade barns hälsa och utbildning tydliggörs.

Utredningen föreslår att det införs en bestämmelse i LBU att en särskild socialsekreterare ska utses för ett barn som placeras i familjehem eller på HVB och att denna person ska besöka barnet och ha enskilda samtal med barnet minst fyra gånger per år. Denna barnets socialsekreterare ska enligt förslaget ha en självständig ställning gentemot familjehemmet eller institutionen och inte vara ansvarig för kontakterna med dessa eller handlägga frågor som rör uppdraget mellan socialtjänsten och uppdragstagaren, vårdgivaren. Utredningen föreslår vidare ett utökat ansvar för stödet till föräldrar vars barn är placerade till att gälla även för barn placerade i HVB.

Vidare föreslår utredningen att socialtjänsten ska få en lagstadgad möjlighet att följa upp vård under som längst två månader efter den har upphört, även om vårdnadshavaren eller ett barn över 15 år själv inte samtycker till det. Utredningen föreslår en möjlig framtida precisering av den lagstadgade rätten till eftervård att gälla till 23 års ålder.

Kontinuitet i vården

Det återkommande övervägandet av vården bör enligt utredningen innehålla mer av en långsiktig planering för en ökad förutsägbarhet för alla inblandade parter. För att underlätta överflyttning av vårdsnaden till familjehem föreslår utredningen att en bestämmelse förs in i LBU om att ett familjehem som blir särskilt förordnade vårdnadshavare för ett barn som de tidigare har varit familjehem för ska ha rätt till råd och stöd. Om de begär det ska detta stöd ges av den kommun som tidigare placerat barnet. Utredningen kommer inte med några förslag för att utöka möjligheterna att använda tvång gentemot föräldrar för att möjliggöra adoption av familjehemsplacerade barn.

Kvalitet och kompetens

Utredningen föreslår att socialnämndens ansvar för att följa upp verksamheten ska förtydligas i lagstiftningen. Utredningen föreslår också att en ny bestämmelse om att socialnämnden ska ha skyldighet att inom ramen för kvalitetsarbetet skapa rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom barn- och ungdomsvården.

Utredningen föreslår att kompetensen hos den personal som ska arbeta med utredning och uppföljning av insatser för barn och unga ska regleras i en bestämmelse i den nya lagen och vill på sikt införa en skyldighet att anställa personal med specialistkompetens.

Uppföljning, utvärdering och ekonomiska konsekvenser

Utredningen föreslår att det avsätts 10 miljoner kronor för forskning för att utvärdera effekterna av de viktigaste förändringarna i lagstiftningen. Om utredningens förslag genomförs rekommenderar utredningen att kommunerna bör ersättas enligt finansieringsprincipen för utökade arbetsuppgifter och höjd ambitionsnivå. Utredningen uppskattar behovet till ca 208 miljoner kronor. Kostnaderna för en specialistutbildning på avancerad nivå samt kommunernas krav på att svara för tillgång på personal med specialistkompetens beräknar utredningen kostnaderna till 113 och 225 miljoner kronor per år under en åttaårsperiod.

Svar på remiss av SOU 2009:68

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
Telefon 08-50825000. Fax 08-50855099
ann.gardestrom@saf.stockholm.se

Förvaltningens synpunkter

Allmänna synpunkter

Förvaltningen har valt att kommentera förslaget övergripande för att sedan kommentera vissa centrala delar.

Förvaltningen anser att de förändringar som utredningen föreslår i huvudsak är bra och kan medverka till en positiv utveckling och förstärkning av kompetensen och kvaliteten inom barn- och ungdomsvården. Förvaltningen anser att det är positivt med en sammanhållen lag och att förslaget till lagtext är pedagogiskt upplagt med 14 kapitel i en logisk ordning som följer handlägningsprocessen. Utredningens övergripande utgångspunkt om att föra in en modern syn på barn som aktiva kompetenta subjekt är en tydlig markering av barns självständiga rättigheter. De förslag till förändringar som följer av detta synsätt, att barns synpunkter alltid ska inhämtas och dokumenteras, att socialtjänsten ska få tala med barn även i situationer när vårdnadshavaren motsätter sig det och de ökade möjligheterna att följa upp hur det går även när föräldrarna motsätter sig det är förslag som understöds av detta synsätt.

Många förslag är sådant som i sig mer är en anpassning till rådande praxis och som redan är regel i Stockholms stad. Exempelvis är det rutin att följa upp beslut om kontaktfamilj och kontaktperson liksom att inhämta registerutdrag för dessa uppdragstagare.

Anmälningsskyldigheten

Förvaltningen delar uppfattningen att formuleringen av anmälningsskyldigheten ska avgränsas till att gälla barn som far illa, den nu gällande formuleringen är för allmän och kräver dessutom kännedom om vilka åtgärder socialtjänsten kan tänkas vidta. Förslaget att införa en regel om att återkoppling ska ske om anmälaren begär det är bra och kan bidra till att fler anmälningar kommer in till socialtjänsten i ett tidigare skede. Att påkalla ett möte i en anmälningssituation är enligt förvaltningens mening en fråga om metoder och kan göras redan idag.

Utredning av barns och ungas behov

Förvaltningen hade önskat att utredningen hade tydliggjort bestämmelserna kring inledande av utredning ytterligare. Bestämmelsen som föreslår att en omedelbar skyddsbedömning skall göras framstår som svårbegriplig rent praktiskt, det är en naturlig följd av en anmälan att en första, omedelbar bedömning görs och att utredning kan inledas omedelbart om det finns akuta skyddsbehov. Att det införs en tidsgräns om 14 dagar för att ta ställning till om utredning ska inledas eller inte anser förvaltningen är positivt, den gällande formuleringen om skyndsamhet är för

Svar på remiss av SOU 2009:68

106 64 Stockholm. Swedenborgsgatan 20
Telefon 08-50825000. Fax 08-50855099
ann.gardestrom@saf.stockholm.se

www.stockholm.se

otydlig. Som tidigare nämnts anser förvaltningen att förslagen att utredaren ska kunna prata med barn och unga även utan en förälders medverkan och samtycke samt möjligheten att avvakta med att informera vårdnadshavare om att en utredning har inletts är bra.

Öppna insatser

Förvaltningen anser, i linje med tidigare kommentarer, att förslaget att barn och unga (som har fyllt 15 år) kan få bistånd i form av öppna insatser utan vårdnadshavarens samtycke, är bra.

Utredningen konstaterar att öppna insatser utan samtycke enligt 22 § LVU, det s.k. mellantvånget, används alltför sällan, men konstaterar samtidigt att gränsen mellan mellantvång enligt 22 § LVU och vård enligt 3 § LVU innebär en svår bedömning. När LVU-grunder föreligger tenderar socialtjänsten att anta att ett skyddsbehov också finns. När det inte går att motivera ungdomen eller familjen för nödvändiga insatser är mellantvånget inte tillräckligt ingripande och det saknas sanktionsmöjligheter. Utredningen har gjort bedömningen att det inte finns stöd för att införa liknande tvingande bestämmelser vid omsorgsbrister hos vårdnadshavarna. Förvaltningen stöder denna bedömning och anser att utredningen borde ha övervägt att helt ta bort "mellantvånget". Utredningen beskriver regelsystemen i Danmark och Norge som ger en viss rätt till tvångsåtgärder i hemmet vid brister i omsorgen men erfarenheterna därifrån ger inte något stöd för ett införande av några sådana bestämmelser i Sverige. Förvaltningen instämmer i utredningens slutsatser att de andra förslagen, rätt att följa upp en avslutad utredning eller placering trots vårdnadshavarens bristande samtycke, bör vara tillräckligt för att garantera barns rätt till skydd så långt det är möjligt.

Barn och unga i samhällsvård

När det gäller utredningens förslag som rör barn och ungdomar i samhällsvård anser förvaltningen inledningsvis att förslaget om att avgränsa socialtjänstens ansvar för privatplaceringar är positivt. Förvaltningen tillstyrker förslaget om en särskilt avdelad socialsekreterare för barn som är placerade både i familjehem eller HVB. Den "barnansvariga" socialsekreteraren ska enligt förslaget ha en självständig ställning gentemot institutionen eller familjehemmet och inte handlägga frågor som rör dessa, samtidigt som hon eller han förutsätts ha mycket god kännedom om barnets behov och en god kontakt med barnet. Förvaltningen anser att det ur en kvalitetsaspekt är ett mycket bra förslag.

Förvaltningen tycker att det är bra att utredningen uppmärksammat behovet av stöd till familjehem som har blivit särskilt förordnade vårdnadshavare genom att föreslå en bestämmelse om att de ska ha rätt till råd och stöd från placeringskommunen.

Utredningen har inte belyst förutsättningarna för att socialtjänsten ska kunna väcka frågan om adoption av små barn hos tingsrätten, i de fall det tydligt framgår att missförhållandena i de biologiska familjerna är så grava att eventuella placeringar riskerar att bli mycket långvariga.

Kvalitet och kompetens

Slutligen anser förvaltningen att utredningens förslag som rör kvalitet och kompetens är mycket viktiga för en framtida utveckling av barn- och ungdomsvården. Om utredningens alla förslag blir verklighet uppstår ett stort behov av resursförstärkning till kommunerna.
